

Nr 271.

Av herr **Elofsson, Gustaf, m. fl.**, om utredning rörande organisationen av potatiskontrollen inom landet.

Under senare år ha potatisodlingen och dess problem alltmer kommit att beaktas här i landet. Odlingen torde också vara förtjänt av särskild uppmärksamhet, då ur såväl allmän som enskild synpunkt ganska betydande värden stå att hämta bl. a. genom införandet av förbättrat odlingsmaterial, förbättrad odlingsteknik m. m. Härtill kommer att efter kriget vissa möjligheter visat sig föreligga till export, främst av utsädespotatis.

Enligt den officiella statistiken har exporten fr. o. m. 1945 varit följande:

År:	Kvantitet ton:	Värde milj. kr.:
1945	12 450	2,27
1946	3 212	1,00
1947	7 571	1,37
1948	17 095	3,23
1949	266	0,06

(t. o. m. nov.)

Enligt kungl. kungörelsen den 12 oktober 1934 (nr 503) åligger det statens växtskyddsanstalt att, efter därom gjord framställning, undersöka beskaffenheten av potatis, som avses att exporteras. Beträffande utsädespotatis har det numera även blivit praxis, att i exportlicenserna föreskrives som villkor, att potatisen skall ha blivit godkänd för export av statens centrala frökontrollanstalt. Häremot torde någon erinran icke böra göras, utan åtgärden får tvärtom betraktas som tillräddig, enär det är nödvändigt med en betryggande kvalitetskontroll. För övrigt torde det förhålla sig så, att de flesta importländer under alla förhållanden fordra ett intyg av sistnämnda myndighet rörande kvaliteten.

Uppenbart torde vara, att den inkoppling av två institutioner på en export av utsädespotatis, vartill utvecklingen fört, blivit en ganska tungrodd och för exportörerna omständlig procedur. Sedan något år tillbaka ha institutionerna genom en överenskommelse sinsemellan sökt genomföra viss förenkling av förfarandet. Förenklingen synes i stort sett ha inskränkt sig till att anmälan om exportkontroll endast behöver ingivas till

en av institutionerna samt att institutionerna numera utfärda sina intyg rörande partiet på en och samma handling. Alltfort kvarstår dock, att utsädesexportören måste förhandla med båda institutionerna om vilka partier, som kunna ifrågakomma, och att kontrollansvaret alltjämt vilar på två händer, en dualism som man utomlands stundom är förvånad över och har svårt att förstå. Det nuvarande systemet verkar alltså förbryllande på köparna av svensk utsädespotatis och kan icke betraktas som någon idealisk lösning av frågan.

Orsaken till den uppkomna situationen är givetvis ytterst att söka i den tudelning, som förekommer i vår inhemska potatiskontroll genom att den frivilliga utsädeskontrollen är förlagd till frökontrollanstalten medan den lagstadgade kontrollen över de svåra potatissjukdomarna potatiskräfta och potatisål handhas av växtskyddsanstalten. Frågans lösning kompliceras även av att endast frökontrollanstalten förfogar över en sådan organisation med runt om i landet spridda lokala besiktningsmän — utbildade för kontroll av såväl den växande potatisgrödan som den iordningställda saluvaran — som är nödvändig äga tillgång till vid en rutinmässig besiktning i samband med export.

Men icke bara en tillfredsställande exportkontroll fordrar samarbete mellan de båda institutionernas expertis och organisatoriska resurser. Den frivilliga utsädeskontrollen och kontrollen över potatiskräftan och potatisålen böra uppenbarligen alltid bedrivas under intimt samarbete för att betryggande garantier skola erhållas för utsädets friskhet. Med hänsyn härtill synas starka skäl kunna åberopas för att låta detta nödvändiga samarbete mellan institutionerna på något sätt komma till uttryck och om möjligt säkerställas i organisatoriskt avseende. En tänkbar utväg skulle måhända vara att genomföra en viss sammankoppling av de delar av institutionerna, som speciellt syssla med potatiskontrollen, genom att tillskapa ett samarbetsorgan e. d., åt vilket potatiskontrollen i sin helhet skulle anförtros. Potatiskontrollens samtliga resurser skulle samtidigt sammanföras i lokalt avseende. Det skulle otvivelaktigt innebära en styrka för potatiskontrollen och samtidigt för potatisodlingen att på ett sådant sätt få hela kontrollverksamheten samlad på en hand. Åt detta organ skulle vidare kunna uppdragas att ombesörja exportkontrollen, för vilken den således ensam skulle bli huvudman. Men även andra vägar för frågans lösning än den här berörda kunna måhända vara framkomliga utan att för stort ingrepp skall behöva göras i den nuvarande uppdelningen av arbetsuppgifterna mellan institutionerna.

I anslutning till förenämnda spørsmål torde även potatiskontrollens nuvarande ställning inom frökontrollanstalten böra beaktas. Denna kontrollverksamhet handhas för närvarande av fältkontrollavdelningen inom frökontrollanstalten. Med hänsyn till det betydande ekonomiska värde, som

potatisodlingen representerar, och de framtidsmöjligheter, som densamma vid en lämpligt utbyggd kontrollverksamhet får anses innefatta, synes böra övervägas att bryta ut potatiskontrollen ur fältkontrollavdelningen och härav bilda en särskild avdelning. Detta torde även kunna motiveras med att odlingen av potatis med dess vegetativa föröknings sätt till hela sin natur är rätt väsensskild från annan odling. Det får tillika anses som i hög grad nödvändigt, att allt större del av utsädesarealen ställes under kontroll under växttiden för att möjliggöra bl. a. den produktion av kvalitetspotatis, som konsumenterna för närvarande vilja ha. Genom de nya standardiseringsbestämmelserna för matpotatis har även matpotatiskontrollen ökat i betydande omfattning, och fortsatt stegrad intresse för denna kontrollform synes vara att räkna med.

Utsädespotatiskontrollen synes för närvarande även vara i stort behov av ökade möjligheter för samordnande av kontrollen. Jordbrukskonsulenterna torde nu flerstädes kunna betraktas som ett slags lokala distriktsinspektörer, vilka som huvuduppgift i kontrollarbetet ha ledningen och översynen av kontrollen inom resp. hushållningssällskaps verksamhetsområden. Som organisatorisk påbyggnad borde emellertid finnas ett antal befattningshavare med uppgift att samordna verksamheten emellan de olika hushållningssällskapen. De tjänstemän, som nu äro verksamma inom frökontrollanstaltens fältkontrollavdelning, torde nämligen på grund av den mångfald andra arbetsuppgifter, som åvila avdelningen under sommarhalvåret, nu ha mycket svårt att medhinna ett dylikt samordnande av kontrollarbetet.

Under återopande av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta föreslå Kungl. Maj:t att organisationen av potatiskontrollen inom landet göres till föremål för särskild utredning.

Stockholm den 25 januari 1950.

Gust. Elofsson

i Vä.

Herbert Hermansson.

Otto Niklasson.

Karl Persson.

Gustav Hallagård.